

CERCETĂRI CHIROPTEROLOGICE ÎN OLTEŢIA

ELENA BAZILESCU

Muzeul Olteniei Craiova

Primele studii privind fauna de Chiroptere de pe cuprinsul ţării noastre au fost efectuate în perimetrul transilvănean, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Printre cercetătorii care s-au ocupat cu acest grup de mamifere se înscriu: Dobson 1878 [5], Daday 1886 [4], Bieltz 1888 [2], Méhely 1900 [10], Miller 1912 [9] etc.

Din bibliografia existentă reiese că prima menţiune asupra faunei de Chiroptere din Oltenia o datorăm lui Méhely [1900], care printre celelalte specii identificate pe teritoriul României, menţionează pe *Rhinolophus ferrumequinum* Schreber 1774, la Ada Kaleh-Mehedinţi Paszlawsky [1918], citează specia respectivă în aceeaşi localitate, Călinescu [3] semnaleză (1931) specia *Nyctalus leisleri* (Kühl) 1818, la Birza Dolj. Dumitrescu M., Tanasachi J. [6] citează (1953) pentru prima dată în ţară specia *Barbastella barbastellus* (Schreber) 1774, capturată în Peştera Liliecilor de la Mânăstirea Bistriţa judeţul Vilcea. Dumitrescu M., Tanasachi J., Orghidan T. [7] publică în 1955 valoroase date asupra dinamice şi hibernaţiei populaţiei de lilieci din Peştera de la Mânăstirea Bistriţa.

Noi am început studiul Chiropterelelor în Oltenia urmărind două obiective: 1. constituirea unei colecţii ştiinţifice, inexistentă pînă în prezent în Muzeul Olteniei şi necesară atît pentru expoziţii cit şi pentru cercetările faunistice viitoare; 2. efectuarea unor minuţioase observaţii referitoare la ecologia şi zoogeografia speciilor descoperite în Oltenia, în vederea unei cunoaşteri aprofundate a acestui grup de animale.

Menţionăm că în cursul cercetărilor efectuate de noi am indentificat pentru prima dată în Oltenia specia *Myotis emarginatus* (E. Geoffroy 1806), considerată ca o formă rară pentru ţara noastră (1).

Pentru întocmirea lucrării de faţă am studiat un număr de 300 de exemplare de lilieci, capturaţi pe teritoriul Olteniei în diferite adăposturi peşteri, poduri, scorburi, clădiri etc., exemplare care aparţin la 11 specii, 6 genuri şi 2 familii după cum urmează:

Ord. CHIROPTERA

1. Fam. Rhinolophidae

I. Genul *Rhinolophus* (Lac.)

Rhinolophus ferrumequinum Schreber 1774

2. Fam. Vespertilionidae

II. Genul *Myotis* (Kaup)

Myotis myotis Borkhausen 1797

Myotis oxygnathus Monticelli 1885

Myotis capaccinii (Bonaparte 1837)

Myotis emarginatus (Geoffroy 1806)

III. Genul *Plecotus* (Geoffroy)

Plecotus auritus (Linné 1758)

IV. Genul *Mimopterus* (Bonaparte)

Mimopterus schreibersi (Kühl 1819)

V. Genul *Pipistrellus* (Kaup)

Pipistrellus pipistrellus (Schreber 1774)

VI. Genul *Nyctalus* (Bowd)

Nyctalus noctulu (Schreber 1774)

Exemplarele de lilieci ce aparțin speciilor înscrise în listă au fost capturate în biotopi diferiți: peșteri (Cușalitrul, Baia de fier, Isverna, Topolnița, Peștera Liliacilor Bistrița), poduri (Runcu, Bistreț, Tismana, Hobîța, Sopot); clădiri (Craiova Severin); scorburi (Olteț, Craiova). Pentru literatura de specialitate localitățile noi sînt: Cușalitrul dintre peșteri și toate ce aparțin celorlalte tipuri de biotopi.

Rinoloful mare (*Rhinolophus ferrumequinum* Schreber), element mediteranean cu arie de repartiție vastă, cuprinsă între paralele 35° și 55° latitudine nordică, din Bretania pînă în Japonia. Rinoloful mare este frecvent în toată țara și a fost semnalat în multe localități din Oltenia, dar numai ca locuitor al peșterilor. În sezonul cald am avut ocazia să observăm și să capturăm acest liliac din podul Mînăstirii Tismana la 26.VI.1970, iar la 27.IX.1971 în podul bisericii Berlești—Gorj. În ambele locuri forma populației bogate. Menționăm că în adăpostul de la Berlești, am capturat un exemplar mascul inclat de către noi la 27.II.1971, cu inelul nr. 728. Locul de captură se află la 35 km, linie dreaptă spre sud de peștera Baia de Fier, unde s-a executat inelarea.

În ceea ce privește factorii de mediu în adăposturile de vară indicate ca fiind folosite de către rinoloful mare diferă foarte mult de cei existenți în peșteri. Temperatura variază între limite largi; 16°—27°C, funcție de variație a temperaturii atmosferice de la zi la noapte. Ea se reflectă și în adăpost datorită acoperișului de tablă care se înfierbîntă în zilele însorite și se răcește în zilele noroase și noaptea influențînd foarte mult temperatura din adăpost. Ori este știut că în peșteri temperatura este scăzută dar se menține constantă. Umiditatea este redusă la maximum în poduri, în timp ce în peșteri poate ajunge 100%. Curenții de aer sînt foarte lenți în ambele tipuri de biotopi. Întunericul domnește atît în peșteri cît și în poduri.

Rhinolophus blasii Peters 1860, răspîdit în Europa Meridională, Africa de Nord, Asia Mică, Transcaucazia de Sud și sud-vestul Turkmeniei. Această specie era cunoscută a noi în țară numai ca locuitor al peșterilor. În sezoa-

nele calde ale anilor 1965—1975, am avut prilejul să observăm, să capturăm și să fotografiem acest liliac din podul bisericii Runcu—Gorj, unde formează colonie de naștere.

Factorii de mediu asemănători celor descriși la *Rhinolophus ferrumequinum*, în adăpostul de la Runcu.

Rhinolophus hipposideros Bechstein 1800, are aria de răspândire: Irlanda, Nordul Africii și Asia Meridională. Această specie a fost citată din multe peșteri din țară și din regiunea noastră de studiu (Oltenia). La 25.VI.1970, am identificat acest rinolof în podul bisericii vechi din Hobîța—Gorj. Deși erau în stadiu avânsat de graviditate, nu începuse perioada de naștere a puilor la data respectivă. Temperatura în adăpost era 31°C, la orele 14, iar cea atmosferică de 29°C.

Dintre speciile ce aparțin Fam. *Vespertilionidae*, pe care le semnalăm, *Myotis myotis* Borkhausen 1797, este frecvent în peșterile Olteniei, așa cum reiese din bibliografia de specialitate. Noi am capturat câteva exemplare din populația foarte bogată din peștera de la Izverna la 24.VII.1969, unde împinzea bolta adăpostului.

Specia *Myotis oxygnathus* Monticelli 1885, am întâlnit-o în podul bisericii Bistret-Dolj, la 15.V.1966; 21.IX.1968 și 20.VII.1969, adăpost în care prima dată (1966) forma o populație de 150 exemplare, ca la verificările următoare să fie numai câțiva indivizi izolați, prin tot adăpostul răspândiți. Această dizolvare a populației s-a datorat deranjerilor survenite odată cu lucrările de restaurare la Biserica veche care este foarte aproape (5—6 m).

Myotis capaccinii (Bonaparte 1837), are aria de repartiție pornind de pe coasta Spaniei, tot sudul Europei, spre est până în valea Amurdaria și cu o întrerupere de mii de kilometri, în valea râului Usuri, apoi în Japonia și Insulele Filipine. Este o specie mai rar întâlnită în țară, iar în Oltenia a fost semnalată în peșterile Fușteica, Izverna și cea din Valea Mare — Topolnița. La 8.IX.1965, am întâlnit acest liliac în peștera Steiul Roșu — Sohodol, unde forma o mică colonie, 20 ex într-o fisură în peretele calcaros, de unde am capturat un exemplar.

Specia *Pipistrellus pipistrellus* (Schreber 1774), este răspândit în Africa, Europa și Asia. În țară a fost semnalat în colonie de vară (podul Mînăstirii Cernica) și în colonie de hibernație (peștera liliacilor de la Mînăstirea Bistrița), aceasta este singura localitate unde s-a semnalat în Oltenia. Acest liliac l-am capturat în podul bisericii de la Runcu-Gorj la 10.IV.1969, un exemplar, iar la 29.VII.1971 la Craiova un exemplar.

Referitor la *Myotis emarginatus* (Geoffroy 1806), nu avem completări la datele publicate în lucrarea „O specie de Chiropter nouă pentru Oltenia *Myotis emarginatus*” Rev. Muzeelor nr. 2. 1970.

Plecotus auritus (Linné 1758), este o specie exclusiv paleartică și cu arealul cel mai vast. În țară este răspândit, dar indivizi răzleți, din care cauză se întâlnesc destul de rar. Pentru Oltenia este citat în 4 localități (Peștera Liliacilor—Bistrița, Peștera Fușteica, Peștera Bulba, Peștera Valea Mare—Topolnița). La acestea noi adăugăm încă 6 localități: Craiova, Terpezița, Severin, Maglavit, Bugiulești și Soceni. Aceste capturări s-au făcut în clădiri, poduri și scorburi spre deosebire de semnalările anterioare care sînt pentru peșteri. Am găsit o colonie formată din 4 exemplare ♀♀ și pui (a doua semnalare din țară), prima fiind la Cernica (Dumitrescu, 1965), la Soceni—Dolj.

Specia *Mimopterus schreibersi* (Kühl 1819), nu am indentificat-o în alți biotopi în afară de peșteri. În ceea ce privește Oltenia este o specie frecventă și a fost citată în 8 localități (Peștera Liliecilor — Bistrița, Peștera Muierilor — Baia de Fier, Peștera Liliecilor de la Runcu, Peștera Fușteica, Peștera Tismana, Peștera cu războaie — Cheile Sohodolului, Peștera Lazului, Peștera Bulba). La acestea adăugăm Peștera Cuișalitr, unde formează o populație de circa 6 000 indivizi. Menționăm că toți biotopii cercetați: peșteri, poduri, clădiri etc., unde am identificat populații de lilieci sint așezați în apropierea unei surse de apă, riu sau baltă și păduri bogate în esențe lemnoase.

Folosirea de către Chiroptere ca adăpost a unor biotopi variați cu factori de mediu diferiți precum și schimbarea adăpostului în funcție de sezon, dovedesc pe de o parte dinamica sezonieră a populațiilor de lilieci, iar pe de altă parte valența lor ecologică.

CONCLUZII

Prezența unor specii de Chiroptere în biotopi cu microclimat diferit, peșteri cu temperatură scăzută dar constantă și umiditate foarte ridicată, iar în poduri umiditatea scăzută temperatura variabilă în funcție de temperatura atmosferică, între 20—31°C, substratul de asemenea variat ca natură și rugozitate, ne permit să tragem concluzia că toți rinoții și unii vespertilionizi: *Myotis emarginatus*, *Plecotus auritus*, *Pipistrellus pipistrellus* și alții, au o valență ecologică mare, precum și dinamică sezonieră în ceea ce privește folosirea adăposturilor.

Prin lucrarea de față aducem de asemenea noi date asupra ariei de repartiție înscrind noi puncte pe hartă în Oltenia și deci în România pentru speciile: *Rhinolophus ferrumequinum* Schreber 1774, *Rhinolophus hipposideros*, Bechstein 1800, *Rhinolophus blasii* Peters 1860, *Myotis myotis* Borkhausen 1797, *Myotis oxygnathus*, Monticelli 1885, *Myotis apaccini*, Bonaparte 1837, *Myotis emarginatus* Geoffroy 1806, *Plecotus auritus* Linné 1758, *Mimopterus schreibersi* Kuhl 1819, *Nyctalus noctula* Schreber 1774 și *Pipistrellus pipistrellus* (Schreber 1774).

Totodată se contribuie la cunoașterea aprofundată a acestui grup de mamifere extrem de folositor omului.

BIBLIOGRAFIE

1. Bazilescu, Elena — O specie de Chiropter nouă pentru Oltenia — *Myotis emarginatus*, Rev. Muzeelor nr. 2 1970.
2. Beltz, E. A. — Die Fauna de Wirbelthiere Siebenbürgens Hermanstadt, 1888.
3. Călinescu, R. — Mamiferele României Bul. Minster Agric., vol. I Buc., 1931.
4. Dadoy, M. — Verhandl. und Mittheilungen des Siebenbürgische Vereins für Naturwissensch. in Hermanstadt, XXXVI, 1886.
5. Dobson, L. — Catalog Chiropt., Brit. Mus., 1878.
6. Dumitrescu, M. și Tanasachi J. — *Barbastella barbastellus*, chiropter nou pentru R.P.R., Rev. Univ. C. I. Parhon, III, 1953.
7. Dumitrescu, M. — Contribuție la studiul Chiropterelor — Dinamica și hibernația chiropterelor din Peștera Liliecilor de la Mânăstirea Bistrița, Bul. Științ. Acad. R.P.R., 1955.

8. Dumitrescu, M., Tanasachi J. și Orghidan T. — Răspîndirea chiropterelor în R.P. România' Lucr. Inst. Speol. „Emil Racoviță” tom. I—II, Ed. Acad. R.P.R. 1961—1963.
9. Miller, G.S. — Catalogue of the Mamals of Western Europe, London, 1912.
10. Méhely, L. — Monografia Chiropterorum Hungariae, Budapest, 1900.

RECHERCHES SCIENTIFIQUES SUR LES CHIROPTÈRES DANS L'OLTÉNIE

Elena Bazilescu

RÉSUMÉ

Dans cet ouvrage l'auteur nous fait connaître les espèces de chauve-souris qu'il a indentifiées à l'occasion de recherches antreprises depuis de longues années sur le territoire de l'Olténie en inservivant des nouvelles localités sur la carte de l'Olténie, par conséquent de la Roumanie pour les espèces : *Rhinolophus ferrumequinum* Schreber 1774, *Rhinolophus Hipposideros* Bechstein 1800, *Rhinolophus blasii* Peters 1860, *Myotis myotis* Borkhausen 1797, *Myotis oxygnathus* Monticelli 1885, *Myotis capaccinii* (Bonaparte 1837), *Myotis emarginatus* Geoffroy 1806, *Plecotus auritus* (L. 1758), *Miniopterus schreibersi* (Kühl 1819), *Nyctalus noctula* Schreber 1774, *Pipistrellus pipistrellus* (Schreber 1774).

CHIROPTEROLOGISCHE FORSCHUNGEN IN OLTENIEN

Elena Bazilescu

ZUSAMMENFASSUNG

In der vorliegenden Arbeit nennt der Verfasser die Fledermausarten, die er während der im Laufe der Jahre vorgenommenen Forschungen auf dem Gebiet Olteniens feststellen konnte.

Damit bezeichnet er neue Orte auf der Landharte Olteniens, also Rumäniens für die Arten : *Rhinolophus ferrumequinum* Schr., *R. hipposideras* Bechs., *R. blasii* Peters, *Myotis myotis* Borkh., *M. oxygnathus* Mont., *M. capaccinii* Bonap., *M. emarginatus* Geoffr., *Plecotus auritus* L., *Miniopterus schreibersi* Kühl., *Nyctalus noctula* Schr., *Pipistrellus pipistrellus* Schr.

